

Sarvijäärien *Stenostola ferrea* (Schrank) ja *S. dubia* (Laicharting) esiintyminen Suomessa (Coleoptera, Cerambycidae)

Tom Clayhills

Clayhills, T. 2002: Sarvijäärien *Stenostola ferrea* (Schrank) ja *S. dubia* (Laicharting) esiintyminen Suomessa [The occurrence of the long-horned beetles *Stenostola ferrea* (Schrank) and *S. dubia* (Laicharting) in Finland] (Coleoptera, Cerambycidae). — Sahlbergia 7: 100. Helsinki, Finland, ISSN 1237-3273.

All specimens of *Stenostola* Dejean from Finland have been considered to belong to *S. ferrea* (Schrank). However, it seems obvious that this is due to former misidentifications and the species occurring in Finland is *S. dubia* (Laicharting). The differences between the two taxa are discussed, though their status as separate species seems somewhat dubious.

Tom Clayhills, Tennbyntie 33-35 B4, FIN-21600 Parainen, Finland

Suomen alueelta tavatut *Stenostola* Dejean -yksilöt on luettu kuuluviksi lajiin *S. ferrea* (Schrank). Se on tavattu kolmesta luonnontieteellisestä maakunnasta: Varsinais-Suomesta, Uudeltamaalta ja Etelä-Hämeestä. Laji on suhteellisen helppo kasvattaa maahan tippuneista ohuehkoista lehmuksen oksista. Varsinkin Uudeltamaalla se on paikoitellen runsas.

Kesällä 1994 sain Helsingin Mellunkylästä yhden *Stenostola*-yksilön joka mielestäni kuuluu selvästi lajiin *S. dubia* (Laicharting) paitsi ulkoisten tuntomerkkien myös genitaalitentomerkkien perusteella. Lajien tyypilliset yksilöt eroavat toisistaan helposti peitinsiipien erilaisen kiillon ansiosta. *S. dubia* on yleensä selvästi metallin sinertävän tai vihertävän kiiltävä, varsinkin peitinsiipien etuosasta. *S. ferrea* on yleensä voimakkaasti schagrinoitu ja mattapintainen. Sen peitinsiipien pisteytys on pienempää sekä pohjakarvoitus tiheämpää ja lyhyempää kuin *S. dubia*lla. Myös keskiruumiin alapinnan karvoitus on *S. ferrea*lla tiheämpää. Kaikki nämä ominaisuudet vaihtelevat kuitenkin huomattavasti ja lajien erillisyyttä on useasti epäilty (esim. Demelt 1956). Pohjoismaissa koiraiden parameerieroja on pidetty tärkeänä lajien erottamisessa (esim. Hansen 1966).

Stig Lundberg on ystävällisesti tarkastanut *S. dubia* -yksilöni, mutta hän määrittäi vertailuyksilöksi lähettämäni mielestäni tyypillisen genitaalipreparoidun *S. ferrea* -koiraan Ruisalosta niinkään *dubiaksi*. Hänen mukaansa

parameerit vaihtelevat näillä kahdella lajilla. Hän pitää peitinsiipien kiiltoa ja pisteytystä selvimpänä eroina lajien välillä. Sain häneltä lainaksi kaksi tyypillistä *S. ferrea* -yksilöä, joita apuna käyttäen olen tarkastanut omat yksilöni, samoin Sakari Kerppolan sekä Turun ja Helsingin museoiden kokoelmissa olevat, yhteensä noin sata yksilöä. Olen todennut kaikkien suomalaisten yksilöiden olevan lajia *S. dubia*.

Myös Ruotsissa lajit on aikoinaan sekoitettu, sillä Palm (1958) mainitsee sieltä vain yhden *S. dubia* -yksilön ja *S. ferrea* mainitaan yleiseksi, kun taas Lundberg (1986) luettelee *S. dubia*aa useasta eteläisestä provinssista Me:n korkeudella saakka ja *S. ferrea*aa vain eteläisimmistä provinseista Sk, Bl, Sm ja Bo.

Nykyisen lajikäsityksen vallitessa suomalaiset yksilöt kuuluvat lajiin *S. dubia*, mutta niitä katsellessa tuli kuitenkin usein mieleen, että olikohan Demelt sittenkin oikeassa epäillessään lajien erillisyyttä, varsinkin kun genitaalitentomerkkitkin menevät ristiin.

Kirjallisuus

- Demelt, V.C. 1956: Bemerkenswertes zur Biologie von *Stenostola ferrea* Schrk. — Carinthia II. Klagenfurt.
- Hansen, V. 1966. Træbukke. — Danmarks Fauna 73. Biller XXII. København, 228 s.
- Lundberg, S. 1995: Catalogus Coleopterorum Sueciae. — Stockholm, 224 s.
- Palm, T. 1959: Die Holz- und Rindenkäfer der Süd- und Mittelschwedischen Laubbäumen. — Opuscula Entomol. Suppl. XVI. Lund, 374 s.